

Bc. Jan Horský:

„Nesmírná krása, ohromná past“

Římské cesty Josefa Svatopluka Machara a Jaroslava Durycha

posudek diplomové práce

Ústav české literatury a komparatistiky FF UK

Jan Horský učinil tématem své práce Řím, přičemž se zaměřil na srovnávací analýzu dvou svébytných a v mnohém protichůdných cestopisných textů – *Řím* Josefa Svatopluka Machara a *Římskou cestu* Jaroslava Durycha, navíc usiloval o postižení charakteristických fenoménů a momentů souvisejících s rozsáhlou, mnohvrstevnou a víceznačnou římskou tematikou a s možnostmi jejího traktování. Výběr a především přístup k tématu je třeba ocenit, neboť autor jej pojnal s osobním zaujetím, v ozvuku vlastní cestovní zkušenosti a zároveň erudovaně a uceleně, zřetelně vymezil relevantní otázky. „Cílem práce je tedy kontextualizace primárních textů v rámci žánrové a italsko-cestopisné tradice, konceptualizace problému pohybu v cestopisech a římského tématu a následná analýza, interpretace a komparace primárních textů. Přičemž vymezené oblasti zájmu by nám měly umožnit pohlédnout invenčním způsobem na tradici literární ztvárnění italských cest a zároveň bychom měli být schopni na tomto základě produktivní interpretační a komparační aktivity“ (s. 8).

Předložená práce je promyšleně a přehledně strukturována. V první části autor účelně představuje obecná specifika cestopisného žánru, tradici českých literárních reflexí cest do Itálie a Říma. V následujícím sledu stěžejních kapitol (Dynamika pohybu mezi mimesis a transgresí, *Roma Aurea*: „věčné město“ a jedinečný „text“) se postupně objevují otázky a kategorie opakovaného pohybu v různých podobách, „permanentního procesu potvrzování a zároveň aktualizace římské cesty“ (s. 19), prostoru, transgrese, palimpsestu, intertextovosti, nostalgie... Stávají se nástroji, které umožňují zvrstvený výkladový pohyb procházející texty obou autorů (zároveň v linii od příjezdu k loučení) i textem města. Pohled na město, resp. Řím jako na text je tu pozoruhodný a plodný. Jde o „možnost čtení Říma jakožto jakéhosi monumentálního, živého textu“, resp. uměleckého textu a zároveň o možnost Macharův a Durychův cestopis „číst jakožto součást široce pojatého římského textu“ (s. 31) a ukázat v tomto smyslu a v této nezjednodušující konfrontaci jejich specifika. Mj.: „Oběma autorům zkoumaných cestopisů se tak podařilo římský text zpřítomnit v různých oblastech – Durych propojuje římský text s českou tradicí barokní a Machar přináší římskou otázku do společenských debat počátku dvacátého století“ (s. 47).

Autorův způsob práce je mimořádně vnímavý a komplexní. Vyznačuje se formulační jistotou a přesností (až úsporností), formální pečlivostí (jen občasné problémy s interpunkcí), obezřetným přístupem k pramennému materiálu a výtečnou orientací

v odborné literatuře; funkční a přínosný je výběr opěrných metodologických a úvahových bodů a podnětů (práce a koncepty Christopa Wulfa, Jurije Lotmana, Vladimira Toporova, Georga Simmela, Josefa Vojvodíka ad.). V soustředěném i inovativním úsilí se mu daří postihnout společné rysy tematizovaných děl i zásadní rozdíly mezi nimi rovněž v souvislostech tak říkajíc tradičních (Goethe), především pak ve spojitostech s celkovým charakterem tvorby obou autorů, s jejich světonázorovým založením a směřováním. Neuchyluje se přitom k vnějškovým charakteristikám, předpoklady, záměry, podobu a význam *Říma* a *Římské cesty* ukazuje na základě vnímavé analýzy a v dynamice doplňujících se perspektiv.

Na závěr lze konstatovat, že Jan Horský naplnil zadání a stanovený cíl, prokázal schopnost pozorné, důsledné i objevné práce se svébytným literárněhistorickým materiálem v relevantních (i mezioborových) souvislostech. *Doporučuji* jeho práci k obhajobě a navrhuji hodnocení *výborně*.

Praha 10. června 2024

doc. PaedDr. Luboš Merhaut, CSc.